

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistratevs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. XXIII. Monita Miscellanea.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

vel fieri sustineant, Ecclesias vel alia quaecumque aedificia, quae (considerato fratrum inhabitantium numero) excessiua in multitudine, & magnitudine debeant reputari. Ideoque volumus quod ubique in suo ordine deinceps temperatis & humilibus aedificijs sint contenti, ne huic tantae paupertati promissae, quod patet oculis, contrarium foris clamet, quamuis etiam paramenta & vasa Ecclesiastica ad honorem diuini nominis ordinentur, propter quem omnia fecit ipse Deus, tamen qui absconditorum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum: nec per illas sibi vult seruire, quae suorum seruitorum conditioni & statui dissonarent. Propter quod sufficere debent ijs vasa, & paramenta Ecclesiastica decentia, in numero & in magnitudine sufficientia competenter; superfluitas autem aut nimia pretiositas, vel quaecumque curiositas, in his seu alijs quibuscumque non potest ipsorum professione vel statui conuenire: cum enim haec sapiant thesaurizationem seu copiam, paupertati quoad humanum iudicium derogant manifeste.

Quamquam, inquam, haec ita olim decreta fuerint, tamen mores hodie, & tempora quorundam alia iudicia ferunt, videmusque templa domosque mendicitatem professas antiqua Ecclesiarum decora supergredi. Qua in re nec ego Consenij censuram interponam. id de publico tantum dicam, vrbium aspectum per eiusmodi aedificia honestari, populi dignitatem augeri, priuatis per operas, mercimoniaque istae nostratiae praesertim, vbi vilium mechanicarum personarum copiosus est numerus, Reipublicae eas molitiones vtilis esse; dum suppeditatur quod hi laborent, illi vendant; vtrique victitent, augeanturque: Respublica otiosorum periculis careat.

22. 1
Sed mores
apud ali-
quos & pu-
blicum de-
corum lae-
xat.

CAPVT XXIII.

Monita Miscellanea.

Magistratus, vt libro primo, capite primo strictim diximus, & perquam amplissimè tradidit NOTITIA Dignitatum vtriusque Imperij: & quam bellissimè explicuit G. Pancirolij Commentarium non literis tantum, sed figuris etiam atque imaginibus; in vtraque Roma varij admodum, alij atque alij sub Regibus, Consulibus, atque Imperatoribus fuerunt, alia

2.
Varij olim
Magistrat-
us.

atque alia officia, atque nomina. In orbe Romano ad formam vr-
bis pleraque directa fuerunt. qui nobis, inquit Iustinianus Nouell. de
Decur. 38. in princ. olim constituerunt Rempubicam, hi ex usu fore rati
sunt, si ad imitationem regie vrbis per singula municipia nobiliores congre-
garent, & formam quandam senatorie curie constituerent, per quam
& publica tractarentur, & omnia recte fierent atque ordine. In Prouin-
cijs Præses omnium Romæ Magistratuum officia subibat.
leg. 7. §. ult. l. 8. de offic. Proconsul. Post inuersum sæpius, at-
que euersum imperium Romanum alia vbique vita alios mo-
res postulauit, alia vbique Rerumpublicarum formæ inductæ,
officia, & potestates. In ipsa Roma retentis Magistratuum
nominibus sæpius prout mutationes intendebantur, vnis vis ad-
dita, alteris adempta est: noui instituti ad veteres minuen-
dos. Reliquum id est hodiernis temporibus, vt non ignoremus
quidem Magistratuum veterum historiam, tum aulicorum,
tum eorum qui apud Principem erant, tum qui Prouincias
gubernabant, tum qui vrbes & municipia quos compendiosè
cum officijs describit Gudelinus in comment. iur. nouiss. lib. 5. cap.

2.
Nunc at-
tendendum
quid facere
eos oportue-
ris.

quarto, quinto, sexto, & septimo. sed maximè ad ea attendamus,
quæ à singulis leges exigunt: seu quo ad iustitiam populo per
iudicia administrandam, seu securitatem populi armis defen-
dendam, seu quæcumque ad vsum vitæ populo necessaria ab-
undè habenda. ad quæ tria capita omnium officiorum cura, po-
testasque Iudicum referri potest.

3.
Eius rei
summa.

Summam officiorum hanc facit Gudelinus dict. capit. sexage-
simo septimo, vt Iudices humaniter erga subditos se gererent, vt vin-
dices forent criminum, executoresque legum; vt controuer-
sias omnes subditorum dirimerent, vel sopirent, ne Principem
sæpè interpellari necesse esset, ac vt minimè vterentur vicarijs,
sed cuncta ipsimet obseruarent; vt curarent affluentem rerum
copiam esse in vrribus, ne quid ciuibus deficeret; vt inspice-
rent pontes, muros, itinera publica, aquæ-ductus, & reliqua
opera ciuitatum, curarentque ea instaurari; ne permitterent
quemquam sua signa imponere rebus ab alio possessis; vt
denique puris manibus essent, abstinerentque ab omni con-
cussione, & munerum acceptione, publicis stipendijs con-
tenti.

In ingressu vt nihil darèt vel promitterèt cuiquã pro adeptione sue
dignitatis, vt iusuradū præstaret de Catholicâ Religione, de obsequē-
do

do Principi, recteque administrando officio, de nulla pecunia data vel promissa ad officium obtinendum; denique nulla accipienda à subditis, & tributorum illatione iuste procuranda, de defendendis subditis, eorumque; controuersijs ex æquitate dirimendis, de vindicandis flagitijs, de tuenda publica disciplina, de ministris denique; bonis assumendis, ut cautionem præstaret tributorum nomine saltem nuda re-promissione, que si foret omissa, pro præstita haberetur, ne diu hererent in itinere otiosi, ne antequam fines Prouinciæ ingrederentur, vlla edicta mitterent, sed biduo tantum ante scriberent decessori suo ut sibi cohortem obuiam mitteret, curarent quietam esse Rempublicam, omnes tumultus prohiberent, ius ex legibus & æquitate dicerent, omnium querelas audirent, cunctas lites breuiter expedirent, bonos colerent, malos & nocentes poenis prosequerentur, haberent rationem tributorum, nihil à priuatis acciperent, contenti annonis quas de publico haberent, ne quemquam opprimerent, ut iussiones omnes Principis adimplerent, etiam tempore decessoris sui factas, ut in rebus gerendis minimè vicarijs vterentur, ne Prouincias desererent, quam diu administratio ipsorum duraret, quin etiam & aduentum sui successoris expectarent, ut depositam administrationem quinquaginta dies in Prouincia permanerent: obseruarent ne etiam noctu delinqueretur, ne incendium oriretur, in incendiarios, fures, effractores, adulteros, alios extra ordinem fustibus & flagellis, alios extremo etiam supplicio animaduernerent, expellerent ex vrbe inertes, atque erroneas, inquirerent de peregrinis, curarent ut coloni ad agriculturam, serui ad dominos, ceteri omnes ad suam habitationem, suumque opus redirent, ne quis prætextu litis diutius in vrbe hareret: expellerent validos mendicantes, & otiosos, vel eos ad opera compellerent, de concussionibus & nimis exactionibus inquirerent, nulla munera acciperent, pecuniarum tam ex mulctis quam aliunde acceptarum aut expensarum tabulas conficerent, viæ planæ, mundæ, tutæ ut essent curarent. Non sunt, ut dixi, eadem hodiè Iudicium nomina, non officiorum distributio, quisque diligentiam suam in ijs functionibus ut præstet oportet, quas hodiernus vsus officio suo proprias fecit. quæ nostratum ferè sunt, alibi diximus, & egregie proponit Gudelin. d. c. 6. 7. sub fin. præter suprema Principum, & Prouincialia Concilia, Rationalium Supremorum, & Prouincialium Conuentus militares, Potestates & Auditores.

Magistratum enixa cura esse debet, ut sint orphanotrophi, qui parentibus atque substantijs destitutos minores sustentet; brephotrophi, qui alumni sunt infantium; ptochotrophi, qui pauperum & mendicorum;

Xenodochi qui aduenas, ægrotos, inopes, debiles, inualidos hospiti-
tio excipiant: nosocomi & gerontocomi, quibus curæ sint valetu-
dinarij, & senes, & vt maiorum opes in has causas olim collatæ
omnino secundum extremæ voluntatis stylum impendantur, neq;
quocumque citra supremum Pontificis arbitrium diuertatur,
Clem. quia contingit de relig. dom. Trid. s. 7. c. 15. vt sit cura captiuorum
domi alendorum, foris redimendorum, expositorum infantium,
ne alij quàm Christiani, orthodoxi ad Reipubl. curam, vel ad-
ministrationem, vel iuuenum institutionem admittantur, hære-
tici coërceantur, relegentur, præsertim qui lotum reuocant ad
fontem, iterant quod semel est, aut duplicant quod vnum est,
qui à religione desciscunt puniantur, signum crucis humi non
sculpatur, cæteræ fidei tessera reuerenter habeantur, Iudæi ob-
seruentur, ne Christianum mancipium possideant, aut circum-
cidant, pagana sacrificia ne fiant, qui ad Ecclesiam confugiunt
loci reuerentiâ defendantur, C. l. 1. t. 3. vsque 13. si contra ius vel
vtilitatem publicam quid fuerit impetratum, à Iudicibus non re-
cipiatur 14. 22. ne matresfamilias domo extrahantur in forû, ne Iu-
dices confundant inticem dignitatum gradus. tit. 48. ne commercia
illicita exercentur. tit. 52. Iudices ne illicitè contrahant. tit. 53.
modum mulctæ ne excedant. tit. 54.

4. Iudex ita omnibus accessum ad se facilem det, vt omnium de-
sideria audiantur, ne fortè dum aliquid honori postulantium da-
tur, vel improbitati ceditur, mediocres desideria sua non profe-
rant. leg. 9. de offic. Procons. Cognoscant omnes, inquit Iustin. quia &
maximorum, & mediocrium, & paruulorum nobis cura est: & nihil est ta-
le, quod à nostra sollicitudine remoueamus. In Auth. de defens. in fin. etiam
serui audiri debent, si verecundè exoptulent, si sæuitiam, si du-
ritiam, si famem, quâ eos domini premant, si obscœnitatem,
in quam eos compulerint, vel compellant, exponunt. Hoc enim
ad officium eorum pertinet, vt mancipia tueantur, ne prostituantur.
l. 1. de offic. præf. vrb.

5. Vnde & Aduocatos quoque petentibus debet indulgere, ple-
rumque sceminis, vel pupillis, vel aliâs debilibus, vel eis, qui suæ
mentis non sunt, si quis eis petat, vel si nemo sit qui petat, vtrò
eis dare debet.

6. Primum caput in Authent. de mandat. Princip. est; vt Iudi-
ces puras Deo & Principi seruent manus, nullum lucrum
contingant, nec captiosum aliquid contra subiectos faciant,
contenti sint stipendijs fiscalibus. & Authent. de Iud. c. 7. vt nul-
lus præsumat transcendere, quæ in sportulis aut litis expensis
dispo-

disposita sunt, vt neque ab eis aliquid peccetur, neque prodatur, neque malignè agatur.

Ad hæc oportet Ecclesiæ reuerens sit, & priuilegia seruet, & in primis vt omnes Ecclesiæ à sordidis muneribus habeant immunitatem, & quamcumque iura aut mores patrij concesserunt, nequaquam imminuat. Parochialibus Ecclesijs faueat, in ijsque diuina audiat. matrices hæ sunt, & directa linea attinent: cæteræ laterales consanguineæ. Illis cuiusque cura demandata est, siue prospera gaudeant siue aduersa fortuna conflitentur. hæ copix sunt auxiliares. hinc & Iustin. in *Auth. de Eccl. tit. §. si quis.* mandat, vt legatum Deo relictum, Ecclesiæ deputetur, vbi testator domicilium habet.

Decorum semper Iudex seruet, comparato respectu sui, eorumque quibuscum agendum est. Admonuit apud Tacitum Tiberius *l. 3. non eadem esse decora Principibus viris, & Imperatori, populoque, & modicis domibus aut ciuitatibus.* Vnde & illud Alexandri apud Curtium, *Et ego id agerem, si essem Parmenio.* & Electræ: *Adora tu illos, meos id mores dedecet.* Themistoclis amico inter cæsos hostes aureas armillas ostendentis, *Tolle tu hæc, qui non es Themistocles.*

Etiã in aduersa fortuna sui ne obliuiscatur. ita Marobodius Tiberio scripsit, *non vt profugus, aut supplex, sed ex memoria præteritæ fortunæ.* Tacit. *l. 2.* & Mithridates apud Eumonem præce haud degenerare, agit: Tac. *l. 12.* & Vitellius tribuno insultanti respondit, *Se tamen Imperatorẽ eius fuisse,* Tac. *l. 19.* & irascitur Paulus Persio nimis ad genua abiecto: *Quid miser maximo crimine liberæ fortunæ, quid ostendis te indignũ pop. Rom. hostẽ fuisse, quid meos labores minuis, meãq; fortunã cõmaculas?* Pluta. in *Æmil.*

Non se ingerat pluribus quàm opus sit officiis. Corbulo, cum Parthicum bellum ei esset commissum, ad Neronem scripsit, *proprio Duce opus esse, qui Armeniã defenderet,* Tac. *l. 15.* cur ita? secundis rebus moderandam fortunam ratus cum ipse ei posset se immiscere. sic Moyses: *Nõ possum sic sustinere hunc populũ, quia grauis est mihi.* Num. c. 10.

Caueat contradictionis studio aliorum consilia excutere. caueat etiam ab ea exiltimatione. nam nec tunc cum rectè, prudenterque consulat, ei credetur. inde apud Tac. *l. 14.* Caius Cassius, *simul quicquid hoc in nobis auctoritatis est, crebris contradictionibus destruendum non existimabam, vt maneret integrum, si quando Resp. consilijs eguisset.*

Vt de tempore, ita dignitate prioribus rectè loquendũ est. de Deo & Sanctis religiosè, de Principibus reuerenter, de Magistratibus obsequiosè. degeneris animi index maledicentia. quãuis enim magni ingenij sit, vt Princeps maledicta, senatores conuitia, & quilibet cordati probra contènant, eoq; magis, quo culpa vacant, manet tamen impudentia criminis, nec ideo est minor, nec magis tolerãda. Dauid viuus contempsit maledicta Semei, & palatinos percutere volentes

retraxit, moriturus tamen vindictam filio mandauit. Vespasianus decreuit illicitum esse maledicere senatori. Sueton. *in Vespas.* Concilium Carthag. 4. *c. cler. maled.* 46. graui pœna linguæ petulantiam coërcuit. quod & placuit Aristoteli *polit. l. 5. c. 11.* seruauerunt plures Principes, & Magistratus. Borel. *de Magist. edict. l. 3. c. 3.* imminuit enim Majestatem Principum, Magistratum dignitatem simul, & auctoritatem. eoque magis, quo maledicus gradu altior. quare Claudius Cæsar dicere erat solitus, *non ita de pulice sicut de fera sumendam esse vindictam.* non ita ergo de eo qui potus ad arma profiliit scurrarum, plura etiam dicturus nisi vinum defecisset: ac de eo qui sciens prudens est conuitiatus. nō ita de eo, qui iracundiæ calore & linguæ præcipitio lapsus est, quàm de eo qui nocturnâ vigiliâ crimen meditatus est, & in lucem proiecit. vt Nicolaus Francus vir non indoctus ob maledicos in Pium V. versus in laqueum actus est.

12. Erga benè meritos Remp. & Principes oportet gratos esse. pro-
Gratus sit. uocat gratitudo virtutem; ingratitude moratur, *Non est,* inquit Seneca *de benef. quod tardiores facit ad bene merendum turbâ ingratorum.* nam primum, vt dixi, nos illam augemus, deinde ne deos quidem immortales ab hac infusa dignitate sacrilegi negligentesque eorum deterrent. *Vtuntur natura sua & cuncta interq. illa ipsos munerum suorum malos interpretes inuuant. hos sequamur duces.*

13. Liberalitatem in Principibus & Rebusp. sine profusione maxime constat, & amicos hostesque in gratiam pellicere. tum porro maxime liberales esse conuenit, cum sua suorumque virtute hostilia loca subegerunt, quando non præda modò militibus, sed & partem victoriæ Ducibus & magna meritis erogare, & quasi parti-ri conuenit: vicos, castella, ciuitates, territoria, in feudum dare. quod & remunerationem sentiant, & postmodum arctiori clientela obstringantur, præsertim nobili genere orti. vt de Vespasiano Sueton. *in omne genus hominum liberalissimus, expleuit censum senatorium, Consulares inopes quingentis sestertiis annuis sustentauit, plures per totum orbem ciuitates terræ motu aut incendio afflictas restituit.*

14. Titulis populum non irriter, præsertim nouis, inusitatis, atque odiosis. quo consilio Augustus cum Aegyptus primum sub Regibus esse desijt, nouitate fascium & securium, eum populum perterrefacere noluit. Nec adulatorum ijs compellantium voces admittat. vt Scipio Africanus à militibus Hispanis Rex salutatus; sibi maximum nomen Imperatoris (hoc tum nomine erant exercituum Daces) esse respondit: Regum nomen alibi magnum, Romæ intolerandum esse. Si quid in hominis ingenio amplissimum ducerent tacite iudicarent

rent, vocis vsurpatione abstinere. Lii l. 27. sic Augustus cuncta discordijs civilibus fessa, nomine Principis sub imperiū accepit, laudibus elatus quod non regio vel dictatorio, sed Principis nomine Remp. ordinasset, Tacit. l. 1. reliquissetque eadem Magistratum vocabula, & l. 3. idem de tribunicia potestate; id summi, inquit, fastigij vocabulum Augustus repetijt, ne Regis aut dictatoris nomen assumeret, ac tamen appellatione aliquā cetera imperia præemineret. & Nero initio imperij dicebat, teneret antiqua munia Senatus; Consulū tribunalibus Italia, & publicæ Prouinciæ assisterent illi, patrum aditum præberent, se mandatis exercitibus consulturum pollicebatur, se negotiorum omnium Iudicem non fore, ut clausis vni intra domum accusatoribus & reis paucorum potentia grassaretur: nihil in penatibus suis venale, aut ambitioni peruium, discretam domum & Remp. Rem scilicet affectabant, inania transmittabant. secus quàm Alexander quem iuuenili adhuc, & gloriæ æstu nimio exercitum Curt. l. 4. præcipue monisse, ait, quod Darius sibi regis titulum, nec eundem Alexandri nomini ascripserat. Hodie res negliguntur, in titulis hæretur, litteræ, legationes, manu, & aspectu arcentur, si quid titulis desit, quamuis non debitum, sed affectatum dumtaxat. & minor est controuersia inter Principes, & Respub. de ciuitatibus & Prouincijs integris victis, bello restituendis, quàm de titulis amittendis vel omittendis, qui post amissam possessionem per aliquot sæcula geruntur. Non ergo Iudex nominum aliquorum fastu animos ciuium alienos à se reddat; credat Euripidi hæc in re, quàm maximè: qui affabilitatem lucrum minimo impendio quæsitum nuncupauit.

Monitum seruet Tacit. l. 1. priuata odia publicis vtilitatibus remittere. sic Fabius Max. rogatus, vt memoriam simultatum quas exercebat cum Lucio Papirio patriæ remitteret; silentio obstinato Papirium Dictatorem designant, & insignem dolorem ingenti compressit animo. Lii l. 9. & Tiberius Gracchus cum causa Scipionum coram eo ageretur, omnesque asperrimam sententiam expectarent, Scipiones absoluit, professus inimicitias cum Scipionibus quæ fuissent manere, nec se gratiæ quærendæ quidquam fecisse. Lii l. 4. Laudanda etiam vox Seruiliij (idem l. 27.) pluris se Remp. quàm collegarum gratiam æstimare. & iterum Fabius apud Lii l. 24. communi populi Romani ore laudatur, quod minoris inuidiam suam si qua ex re oriretur, quàm vtilitatem Reip. fecisset. Iterum Lii lib. 36. ne suas quidem simultates pro Magistratu exercere boni exempli esse, & lib. 42. iniuria Consulis Romani & si iustam minime tamen in Magistratu exercendam. & callidus quamuis ille Princeps: priuatas inimicitias non vi Principis vliscar. & illi similis Ludouic. XI. non oportere Regem Franciæ vlisci iniurias Ducis Aurelianæ.

15.
Odia sepā-
nat.

Odia ergò similitateſque priuatas publico incommodo non vindicabit, ſeponet. atque Remp. quaſi ea non eſſent capelcet, ſed neque inuidiam, odia, aut fabulas vulgi curabit, vt à Magiſtratu rectè gerendo auocerur, aut ad mala conſilia impellatur. vt quidam aliquando non ignobiles Duces. *Neque enim, inquit Liuius, l. 44. omnes tam firmi & constantis animi contra aduerſum rumorem eſſe poſſunt quàm Fabius fuit, qui ſuum imperium minui per vanitatem populi maluit, quàm ſecunda fama malè rem gerere. Non ponebat enim rumores ante ſalutem. firme animum exemplo Saul. l. 1. Reg. c. 10. audientis filios Belial murmurantes, Num ſaluare nos poterit iſte? diſſimulantifq; ſe audire. L. Volum. ob ſimilitatem cum Appio Claudio expertus eſt, quam propè, inquit Liuius. l. 10. ad vltimum diſcrimen nuper ventum foret.*

16. *Maturà deliberatione cùm res moram fert; cùm minùs, ſolerti aliquo conſilio vtatur.* ſic Cecinna fugientibus legionibus proiectus in limine portæ viam clauſit, quia per corpus legati eundum erat. Tacit. l. 1. & non abſimile Plutarchus de Pompeio refert. Antonius primus raptum vexillum in hoſtes vertit. Tacit. l. 19. Cæſar ſigniferam fugientem inuertit, non illic hoſtes eſſe, ſed contrariâ viâ in illos eundum monens. Agrippinæ ſuggeſtum imperatorium conſcendere, & ſimul præſidere paranti Senecæ monitu Nero matri occurrit. *ita ſpecie pietatis obuiam itum dedecori.* Tacit. l. 13. è contrario vituperatus Vitellius quòd omnis humani diuiniq; iuris expers, pari libertorum amicorumque ſocordiâ velut inter temulentos agebat. Tacit. l. 18.

17. *Sapienter etiam Tiberius cenſuit non vtendum imperio, vbi legibus agi poſſit. militaris executio violenter, & ferè hoſtilis eſſe videtur, & præter cætera incommoda plerumque hæc inuoluit, vt vnus pro altero aut cum altero, cùm ad eum non ſpectet, luat.* *Iubemus, inquit Iuſtin. in Auth. vt nulli Iud. liceat. Prouinciarum Iudices omnia ſecundùm leges vindicare, & peccantes tenere, & non alios pro alijs, aut ex quibus nati ſunt vicis, qui crimina præſumpſerunt alium pro alio comprehendere, aut damnum eorum inferre vicis. ſed neque pignorationes facere propter peccantem.* Quibus tamen etiam in ciuilibus negotijs locum hodie faciunt non nullorum locorum conſuetudines. non rectè. obſiſtente non tantùm lege Nouel. *vt non fiant pignorationes pro alijs perſonis, &c. ſed & iuſtiſſimâ legis ratione, ſacris litteris firmatâ: filius non portabit iniquitatem patris.* Sed iterum Iuſtin. in Auth. *vt Iud. ſine ſuff. §. eas autem.* iubet Iudicibus deuotis paternè ſe exhibere, deinde ſubiectos reſeruare vndiq; ſine violentia, nihil ab vllò eorum percipientes, ſed æqui ſint in iudicijs, æqui in publicis diſciplinis. exequentes quoque delicta, innoxios quidem vndiq; cuſtodientes eos,

eos, qui puri sunt, reis autem pœnam imponentes, secundum legem, & ita præsidentes collatoribus, tamquam patres filijs; diligentes quidem eos, qui sunt innocentes: qui verò rei monstrantur castigantes, aut punientes, omnemque iustitiam in publicis & priuatis documentis eis seruantes.

Numquam omnino in negotijs priuatorum, vel tuitio militaris, vel executio tribuatur. *l. 1. de off. milit. Iud.* sed per apparitores cuiusque, qui tamen olim numerosi erant, & pro districtus magnitudine plures, pauciores sive. *l. apparitione. C. de apparit. Procon. l. 12. l. in off. de apparit. Com. Orien. l. 12. l. per Illyricum C. de cohortal. l. 12.* & suo nomine milites. *Adbibendi autem sunt,* inquit *d. l. per Illyricum ad huiusmodi ministeriorum obsequia non illi, qui vano militiæ nomine immania lucra sectentur, sed qui necessitatem officij sollicitudinibus debitis exequantur.* Sed neque matrem familiars in publicum Iudex protrahi iubeat. *l. nemo. D. de off. diuers. Iud.*

18.

Non militari executione.

Nulli quoque Iudici penitus conceditur neque ciuili neque militari, mittere per ciuitatem Prouinciæ, quibus præsidet, eos, qui uocantur loci seruatores *d. Auth. ut Iudices sine suffragio. & in Auth. ut nulli Iudicum liceat habere loci seruatores, nisi certis ex causis diuina concesserit insio.*

19.

Loci seruatores non constituat.

Leges omnium rerum sumptuarias reducere, seu nonas condere, pro genio populi utile non minus est, tam priuatim, quàm publicè. dum neque exhauriuntur inutiliter domestica æraria, neque per paupertatem priuati stimulantur ad turbandam publicam tranquillitatem. & si qua publica incumbat necessitas, facilius feratur ab opulentis, quàm ijs quibus domestici sumptus nihil reliqui fecerunt ad publicas suppetias. conuiuiorum vestiumque luxus absumunt, quod Reip. debetur, aurata fræna, balthea, calcaria, thoraces intertextum vestibus aurum, argentumque. Regius olim cultus viles mechanicosque tamquam personatos circumfluit, & absumitur cum dedecore quod in monetam & publicas pecunias satis esset, & materia nummis subtrahitur, & infamia fraudibus æra subrogantur: lapillis, gemmisque vilia colla, & digiti cinguntur, quibus inuehendis diuitiæ Prouinciarum emittuntur. nec viuis satis est luxuriari, nisi etiam in funere, & exequijs inutilis pompa superbiat, nec leges *De impensis quas fieri oporteat in defunctorum funerationibus* morituri magis curant quàm viui. *Nouella de impensis, &c. Cœnam,* inquit *Tranquil. in Augusto cap. 74. ternis ferculis, aut cum abundantissimè senis præbebat.* ut non nimio sumptu, ita summâ comitate: cui nunc gregario capiti hæc sufficiant, quæ Augusto? cui nunc ad sumptus funerum satis est summa, cuius excessum sæculo

20.

Leges sumptuarias promoueat.

vno

vno vix dum lapsō Leo X. vetuit ipsis Cardinalibus? quot hodiē sunt diuites epulones induiti quotidie vetitā purpurā, & bysso! quot & interim Lazari, quibus micæ panis negentur, dum vlcera lingunt canes. velit Deus ne vt rem politicam hæc malè habent, ita eorum exequiæ nihil trahant ex funere epulonis!

21.

Collegia
artium.

Collegia omnium artium fouenda sunt. vt Alexander Imperator, auctore Lampridio, sicut omnium artium, ita & vinariorum corpus & collegium instituit, qui negotiationem vini in urbem vehendi exercebant. addito, ne quid peccaretur, officio Rationalis vinorum. qui & à Notitia imperij Rationalis appellatur. sic & saccarij (ita baiulos appellabant) soli merces in portum vectas comportabant. sed Comes portus curabat iusto pretio vt id fieret *l. 1. C. Theod. de saccar. port. Rom.* non dispar reliquorum cura.

22.

Iuris argu-
tias vult.

Fraudem legi per argutias fieri ludex ne patiatur, minimè ipse faciat. Procul dubio committit in legem, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem. quàm turpiter Tiberius, cum reperisset Vestales Virgines supplicio affici nō posse, ne lex violaretur, iussit, vt à carnifice laqueum iuxta comprimeretur, exin obliquis faucibus in Gemonias abijceretur. *Tac. lib. 5.* sic cum Senatusconsultum prohiberet ne serui in dominos inquirerentur, iussit seruos Libonis emancipari. *Callidus & noui iuris repertor. Tac. l. 1.*

23.

Præsertim
in publicis
contracti-
bus.

Quin & interpretatio foederum, pactionum, actionumque publicarum non ad apices & tricas legistarum, sed viri boni & æqui sermonem reiicienda est. Mauritius Saxo de Halsi liberatione Carolo V. ex consiliariorū argutia quædã ad versutum ius flectenti, *At ego te, inquit, tamquam Imperatorem; non tamquam Iurisconsultum & legistam volo pactiones & fœdera interpretari.* quod Cicero in *epist. ad Q. fratrem* docet: *possunt in pactionibus faciendis non legem spectare censoriam, sed potius commoditatem conficiendi negotij & liberationem molestia.* Vidimus & nostrâ ætate comitia in longas moras tracta, magnis supercilijs peracta per subtilem patriciorum verborum insertionem, ac deinde interpretationem elusa esse, atque spe suâ caruisse. Sanè Cæsar oportunitates sæpè insignes neglexit, *ne, inquit, dici posset eos à se per fidem in colloquio circum-uentos.* Iam candor & fides publica non leuem calumniam patiuntur, cum specie colloquij, pactionumve id solum agitur, vt verbis decipulæ imponantur, moræve nectantur, quibus aut oportunitates hostibus depereant, aut nobis quarantur. sed turpissimè, cum ritè inita pactiones versipelli interpretatione corrumpuntur, atque violantur.

Quamquam in manu Dei mors, & vita nostra versetur, & apud eum momenta singula, in statera pendantur: tamen idem Deus natu-

naturæ cursum non intersecat, nisi speciali nutu; adeoque causis
 secundis vires non adimit, neque morbis, neque remedijs. Quapro-
 pter ut singulis valetudinis conseruandæ, & recuperandæ cura, &
 obligatio innexa est; ita & Iudicibus, & Magistratibus competit
 curare, quantum humana subsidia conferre possunt, ut morborum
 causæ auferantur, remedia suppetant. cui rei impensè fauent leges
 nostræ, & ciuitatum reditus archiattris, & medicis, non exili parte,
 pro salario publico impendi permittit. *l. 2. l. magistros. 7. l. Archiat. 9. C. de profess. & med.* etiam promissâ immunitate eos inuitare. *l. nec intra. cum seq. C. de profess.* minores quidem ciuitates medicos quinque, maiores septem, maximæ decem habebant. *l. si duas, 6. §. 1. & seq. D. de excus. tut. l. 1. D. de decret. ab ord. faciend.* & Principes olim magna salaria statuerunt: & curialibus permittitur, ut ipsi eos eligant, quos morum probitate, & artis peritiâ spectatos cognouerint, quibus suam ipsi, & liberorum vitam committant. *d. l. 1.*

Quare Iudices & Magistratus curare diligenter conuenit, ut in
 Repub. periti sint medici, pro magnitudine urbium, & populorum
 numero sufficientes, & maximè tempore alicuius mortalitatis &
 contagij, quando personæ atque ædes infectæ vitantur, ut ij me-
 dici non desint, qui eiusmodi morbos, causas, remedia noscant.
 nam si docemur quòd non alere sit necare: & victus nomine etiam
 medicinæ veniant *l. cetera. 44. de V. S.* quidni intelligamus ægro-
 tos non curare, ijs adhibitis, qui curare sciant, necare esse? & cur
 demùm tanta vectigalia urbibus ciues totâ vitâ pendunt, si cum
 semel in tali agone egent, despiciuntur? Itaque mortalitatis tem-
 pore Magistratus omnia quæ faciunt ad remedia infectorum &
 progressum contagij sistendum, & in ea necessitate pauperum sub-
 leuandam inopiam, quàm maximè debet habere commendata.
 Magnâ laude ante paucos annos Senatus Hanno-montensis omne
 ærarium in eam causam effudit, & immenso ære alieno urbem oner-
 rauit, melioribus annis paulò post soluendo. Quin & Senatus no-
 ster Antuerpiensis strenuè partibus suis functus est, pluribus nunc
 annis, quibus post finitas inducias, cum epidimia, peste, & varia id
 genus contagione conflictamur; editis etiam pluribus ordinationi-
 bus admodum vtilibus pro ratione frigidi huius climatis, quas et-
 iam aliæ vrbes amplexæ, & imitatæ sunt.

Semper quisquis præest Reip. animo reuoluat quod monet Ci-
 cero 8. ad Atticum ep. 11. ut Gubernatori victoria, sic moderatori Reip. bea-
 ta ciuium vita proposita est, ut opibus firma, copijs locuples, gloria ampla, vir-
 tute honesta sit. nam, ut idem ait, ut tutela, sic procuratio Reipub. ad vi-
 litatem eorum qui commissi sunt, non ad eorum quibus commissa est, gerenda
 est.

24.

Medico-
rum neces-
sitas & sti-
pendium.

25.

Ægrotum
praesertim
peste ta-
ctorum cu-
ra.

26.

Semper qui
praest de
salute pu-
blica cogi-
tes.

est. quod communiter omnibus prodest, hoc rei priuatæ & utilitati Principis præferendum. *l. vn. §. hæc autem. C. de caduc. tollend.* Imperialis benevolentia proprium est omni tempore subditorum comoda inuestigare. *l. 23. C. de nupt.* salutem Reip. tueri nulli magis conuenit, quam Principi. *l. 4. D. de off. præf. vigil.* & surbinde omnibus Reip. moderatoribus, vt beata illa sit. beatitatem quatuor finibus circumscribit Orator.

27. *Vt opibus firma sit.* I. *Vt opibus firma sit,* publicè priuatimque. eueritur ergò luxus, prodigalitas, libido, otium, quæ opes absumunt. Alcibiades ciuitatem negotiosam, si negotium cum otio commutet, statim euerisionem, aut vt minimum status mutationem passuram censuit.

28. *Copijs locuples sit.* II. *Copijs locuples sit.* nam qui rem perdidit, prodegeruntvè, in nouis rebus spem ponunt. vbi opes defecerunt, ad facinora animus incenditur. contemptui est paupertas, vt priuata, ita publica, nec domi reuerentiam, nec apud hostes metum reperit.

29. *Gloria ampla sit.* III. *Gloria ampla sit.* inglorij degeneres animos gerunt: honos alit artes. amplitudo gloriæ ad omne genus virtutum propellit, ad res bene gerendas, ad Rempub. defendendam, augendamque.

30. *Virtute honesta sit.* IV. *Virtute honesta sit.* hæc summa rerum. non enim fœlix Respubl. stantibus mœnibus, ruentibus moribus. Vespasianus adolescentem præfecturâ donatum, quod unguento fragraret, increpitem officio destituit. quot nunchodie ea censura deiiceret: quam pauci allium, laborem, vigilias, sudorem bellicum obolent!

Ad deteriora faciles sumus, nec pronum tantum est iter ad vitia, sed etiam præceps. natura ipsa in deterius prona est, & quibusdam blandimentis lenioribus in vitia præcipitat. oppoendi labores ruenti naturæ, eradicandis vitijs. danda opera serendis, alendis virtutibus. nec ignorare debet quisquis Magistratui impositus est, totius ciuitatis mores ad exemplum eorum, qui præfunt conformari. Itaque non postulet vt alij modeste viuant, suam modò ipsis continentiam proponat. parum esse credat negotij continere eos, quibus præsit, si se ipse contineat. Veram tamen continentiam animique moderationem seruet, ac præ se ferat. non fruatur laude per blanditias adulteratâ, sed stabilitâ per veritatem. Vera virtus, atque animi magnitudo nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: recteque facti non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit, animo magis quam voce laudari cupit. Cupiditas tamen gloriæ nocet immoderatiùs appetita: ergò tantum dumtaxat gloriæ desideret, quantum satis est ad conciliandam in rebus gerendis auctoritatem. Summa & perfecta de off. constat ex

Quam exemplo moueat, & quibus in rebus?

de
in requir
in dicitur
in dicitur
in dicitur

tem
tem

rem. Summa & perfecta gloria iudice Tullio l. 2. de off. constat ex his tribus, si diligit multitudo, si fidem habet, si cum admiratione quadam honore nos dignos putat. Multi hodie, nec multitudinis amorem, nec fidem curant, fallere illam modò possint. & quamuis in admiratione aliqua sint, non ea est perpetua. temporis filia veritas, fucos & vela tollit, admirationem etiam exinde, & verum honorem fraudumq; partus interimit. Vera autem virtus ipsa vetustate florescit, & apud posteros manet gloria illius sempiterna.

Sed neque gloriam ex vano aspectu auri fulgore atque argenti parat. turpe credit ei, qui animum habet, captare laudes ex corpore. astricti moris amator, antiquo ipse cultu, victuque ad viuendum credit, velut ad natandum cum meliorem, qui onere sit liberior. commodatis à Deo facultatibus vtendum, quasi precarijs possessionibus. debere opulentiam sine reprehensione, parsimoniam sine sordibus esse. delicijs, otio, languore, desidia animum infici. viuere debere ad exempla, ratione componi, non consuetudine abduci. remouere pompam, vsu rerum ornamenta metiri, fugere epularum libidinem, non moueri supra necessitatem esculentis, & poculentis; fugere quidquid inducit obliuionem sui, & rerum agendarum. quidquid obscenum dictu, visu, audituè. neque enim obscœna petulantia mensis oberrare debet. sed benigna inuitatio, & liberales ioci, & studiorum gloria. nec loquaces contiuæ, nec muti legendi. sermones id temporis habendi, no super rebus anxij, sed iucundi atq; ineuitabiles, & cum quadam illecebra, & voluptate vtiles, ex quibus ingenium nostrum venustius fiat, & amœnius.

Eodemque modo relaxationes animi admittendæ. amant alterna Camœnæ, omnis vita nostra in remissione ac studio est diuisa. nascitur ex assiduitate laborum, animorum hebetatio quadam & languor. laudabilis remissio, quæ nec gerendis rebus vllum impedimentum gignit. quæ ludos non admittit, ex quibus crimina oriuntur, dignitas diminuitur, opes amittuntur. laudabilis maxime remissio, quæ eruditorum virorum sermonibus vtitur: quædam virtutis exercitatio est cum bonis viris conuersati. non cum quibus iucundissime tempus quis conterat, sed quorum operâ adiutus Republicâ gubernet. sed & musica animi curas pellic, & tristitiâ. venatio etiam & equestris exercitatio in viris principibus imprimis laudanda.

Peregrinatio etiam ad animi relaxationem, & voluptatem institui potest, & maxime à iunioribus nondum ad Remp. admotis. mirè illa ad prudentiâ facit, eamque cum voluptate parturit. prudentiores illi semper habiti sunt, qui multorum hominum conuersationibus probarentur eruditi.

32.
In quibus
vera gloria33.
Quibus
moribus?34.
Animi relaxationes
an & que
laudanda?35.
Maximè
peregrinatio.

36. In ijs porrò qui iam Magistratibus impositi sunt, maximè
Intra Pro-
 uinciam in
 promotis ad
 Remp. &
 quare? seu
 quibus in
 rebus? continet prouinciam omnem oberrare. Principibus etiam aduen-
 da sapiùs longinqua imperij. vt noscant Rempublicam, quan-
 tum sociorum ciuiumque in armis, quot classes, prouinciæ, tri-
 buta, vectigalia, necessitates, largitiones. multi ignorant vires suas,
 & dum se tam magnos quàm audiunt credunt, attrahunt superuacua,
 & in discrimen rerum omnium peruentura bella. Traianus cognouit
 per stipendia decem mores gentium, regionum situs, oportunitates
 locorum: & velocissimi syderis more omnia inuisere, omnia audire,
 & vndecumque inuocatum statim veluti numen adesse, & assistere
 solebat. Solus sæpè aspectus Principum ac nutus magnos motus cõ-
 pescuit. Rex, inquit Sapiens *Prouerb. 20. sedens in folio dissipat omne malum
 intuitu suo.* nihil promptius ad intelligendas prouincialium querelas,
 atque expilatores publicos noscendos, & constringendos, & in om-
 nem Reipubl. causam, & casum expedite prouidendum. aliàs per-
 quàm sæpè ex distantibus terrarum spatijs consilia post res affe-
 runtur.

Quoniam autem nullum animal morosius est homine, vel ma-
 iori arte tractandum: nihil magis prouinciales turbat, & ad motus
 ciet quam priuilegiorum olim concessorum contemptus. vnde Cho-
 kier *Polit. lib. 2. c. 2.* Regem Franciæ aliosque solemnem inaugura-
 tionis iuramento ad eorum obseruantiam adstringi tradit. & Ioannem
 Angliæ Regem an. 1216. quòd illud detrectaret, ad eò à suis desertum
 fuisse, vt tres tantum aliquando equites illum affectarentur. super
 his querelas Rex moderatòrve Reipub. prouincias obiens, tempe-
 stiue intelliget ac mature prouidebit. videbit quanta sit vis tempo-
 rum in Reipub. quanta varietas rerum, locorum geniorumque.
 quàm incerti exitus. quàm flexibiles hominum voluptates. quid
 infidiarum, quid vanitatis in vita sit. nulla horum melior magistra,
 quàm peregrinatio, & oculis subiecta pars vnaquæq; Reipub.

Intelliget, etiam quos Magistratus ostendat, viros: qui spei re-
 spondeant, qui spem fallant: qui in melius, qui in dexterius mutati
 sint, qui pares, qui impares officijs habeantur. nihil perspiciet inter
 homines inæquælius, & lethalius, quàm ignauum, & fortem virum
 æqualia consequi.

Parui refert à Principibus ius dici æqualiter, & diligenter, nisi et-
 iam ab ijs fiat quibus illi eius muneris aliquam partem concesser-
 int. Fertur Carolus VII. certis diebus de querelis prouincialium
 cognoscere solere. tamen autem ipse non multa perficeret, tamen
 eò pertinebat institutum hoc, vt præfecti in officio, metuque con-
 tinerentur: quod satis vtrumque; erat ad iustitiæ administrationem.

Pere

Peregrinatio id etiam commodi habet, ut dum mores hodiernos videmus, præteritos sciscitemur, & in historiarum cognitionem traducamur. ubi prudens inuenit vnde sapientior fiat: bellator, vnde animi virtute roboretur: Princeps, quomodo subditos sub æqualitate componat. magno semper vsui est memoria rerum gestarum. viam probè Remp. administrandi ostendit. optima ad agendum institutio, commemoratio rerum ab alijs gestarum. Optimè ille institutus est, qui peregrinando quod apud quamque gentem optimum est, edidicit. & exinde ad vsum, qui omnium magistrorum præcepta superat, traducit. eo enim fine discendum est, ut ad Remp. doctrina transferatur. & quemadmodum Medici pharmacum ad vnum morbum fugandum efficax, ad finitimos transferunt: ita que quisque vna in re didicit, ad proximè cognatam traducat. ita experti certius, citiusque quod intendunt consequuntur, quàm ij qui rationem absque experientia tenent.

De inimicitijs etiam ita semper prudens statuatur, ut Reipub. condonandæ sint, vitandæ earum origines diligenter. conciliatio ex fide seruanda; sed cautè, ut suspecta. Iniuriarum semper est memoria. quicquid offendit ægrè eximitur, aut obliteratur. *Non credas inimico tuo in æternum, sicut enim aramentum æruginat nequitia illius. Eccl. 12.* *Nunquam fidelem habeas tibi, inquit Senec. quem ex inimico amicum habueris.* quamuis enim multi speciosè magis iniurias beneficijs vincere, quàm mutui odij pertinaciâ pensare se malle simulent: multi tamen sunt in animis hominum recessus, in quibus odium recondunt. *Quante sunt, inquit Cicer. infidelitates in amicis? quam ad tempus aptæ simulationes! quante timiditates! hæc est celeberrima virtus, hæc animi suspiciendi moderatio, vincere iram, & inter simulas quoque vincere animum.*

Igitur neque irasci oportet eum qui Reipub. præest, quoties se materia, quoties se res offert. quod enim momentum est, quo non improbanda videat? omnia si consecetur, nunquam irasci desinet, omnis illi per iracundiam, mœroremque vita transibit. Optimū est ad primum mali sensum mederi sibi, tum verbis quoque suis minimum libertatis dare, & inhibere impetum, quod quidem etsi nō est perfectæ sapientiæ, tamen est non mediocri ingenij: imò non inferioris, quàm omnino non commoueri. ut fumus oculos mordicans non finit vel id quod ante pedes est videre: sic ira exurgens obtenebrat rationem. est ira sui impotens, decoris oblita, necessitudinum immemor, in quod cœpit pertinax & intenta, rationi consilijque præclusa, vanis agitata causis, ad conspectum æqui verique inhabilis, ruinis simillima, quæ super id, quod oppresse re, franguntur. absit longissimè ab ira, & quæ illam consequitur vindictæ

vindictæ cupiditate, quisquis rectè præesse voluerit; neque admittat, vt per eam à recto vnquam abducatur. Assuerus iratus quamuis, & nimio furore succensus, quòd eius iussa Vasthi contempserat, nihil mox in eâ statuit, sed interrogauit, inquit Codex sacer, *Esther. 1. sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, scientium leges, & iura maiorum. cui sententiæ Vasthi Regina subiaceret.*

39.
Circâ f.
dem.

Ad extremum hortari rursus lubet, vt quisquis Rempubl. moderatur, fidem, dictorum conventionumque constantiam seruet. Eam in Capitolio vicinam Ioui statuerunt Romani, vt tamquam Numen, ac certissimum humanæ salutis pignus coleretur. quibus persuasum erat, nisi in fide stet Resp. opibus non staturam. Seruanda est igitur fides; præsertim iurata, aut alioquin ritè ac publicè pacta ciuibus, Prouincialibus non tantùm, quin & hosti, etiam iniusto, & prædoni, subditisque rebellibus, sed etiam proditori. vt rectè in Onofandro scriptum. tametsi Aiala *de re mil. l. 1. c. 6. n. 6.* aliter sentiat; quia omne iuramentum est seruandum, quod non vergit in animæ præiudicium. vnde & iniusto bello victus, non suo Marte fidem non exoluit, sed alter iubetur promissa relaxare. *c. sicut. 29. x. de iureiur. & inter simplicem loquelam, & iuramentum Deus nullam vult esse differentiam; & sicut in iuramento nullam conuenit esse perfidiam, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendaciam c. iuramenti. 22. q. 5.*

Vinculum tamen iniquitatis non est, adeoque iniusto bello capta non obstante iuramento de rebus ablatis non repetendis restituenda sunt *d. c. sicut. 1. fin.* malè ergò promissa, & quæ sine scelere non adimplentur, præstanda non sunt.

Altera promissi non implendi excusatio est, si alter fidem ipse non præstat. *d. c. sicut. 1. fin.* utique in rebus connexis, secus in separatis. *cap. inter cetera de rescript. l. quæ religios. de rei vendic. Aiala de re milit. d. lib. 1. c. 6.*

Præter has causas quisquis publicæ rei admotus est, aliam non admittere semper statuat, *nec regnis postferre fidem*, tametsi corrupti iam, & deprauati sunt multi, quorum omnè artificium in decipiendo consumitur: quin & omnimodè satagat, vt fides seruans sit ipse non tantùm, sed & talis credatur. atque ipse credat quòd nulla res vehementius Rempublicam continet, quàm fides.

40.
Fiscalibus
causis non
favendum,
& officijs
sci benigni
imponendi.

Et quoniã in adagiũ trãsiit nõ solere sub bono Principe bonas esse fiscales causas, cõuenit omnib⁹ istis officijs, quæ ex alieno cõpèdia sua sectantur, imponi homines nõ aquilineos, vultureosq; sed miti ingenio, qui

qui rem duram non ipsi exasperent, in dubio contra fiscum facile sentiant, & aduersus eos etiam quos reos credunt, non excandescant; sed benignitate actionem, modumque temperent: qui in fiscalibus compendijs non legum verba, in quæ quis imprudens fortè impigit, sectentur, sed voluntatem, animamque legis, rationem. & hanc semper ad sensum humaniorem benignioremque traducant, præsertim vbi de tributis, vectigalibus, & fiscalibus lucris agitur, & ob illa non ritè agnita mercium commissarum pœnis. quæ dum durius solent esse exactæ, magno Principum Rerumque pub. damno ad liberiores stationes mercimonia migrant, vectigalium damna, atque imminutiones immensas imposterum, & tandem publicam priuatamque post longa fastidia egestatem parturiunt.

Lubet hæc Miscellanea monita concludere per dimissionem nondum saturi lectoris ad Socraticas Iustiniani Authenticas de Præsidente Pifidiæ, Prætore Licaoniæ; Thraciæ, Hellepontii, Paphlagoniæ, &c. quas vbi iterum, iterumque legerit, videat an non leget;

Iam satis est, ohe, libelle.

LIBER QVARTVS

CAPVT PRIMVM.

De Iure Maiestatis,

NE cui mirum videatur non tantum nos politia administrationique Reipub. libro tertio, sed etiam negotijs autocratia atque Imperij hoc libro quarto nos immiscere, memoriâ repetitum volumus, quod initio diximus, dum Iudicem exhibemus, non tantum pedaneum, sed & maiores etiam atque supremos intelligere. pro more loquendi, quo Iustinianus in *Authent. de Iudicibus*, atque in *Codice lib. I. C. tit. 29. vsque ad finem. & l. 1. D. vsus est. l. 12. C.* & alibi passim iuris nostri auctores vsurparunt. quo modo veteres, inquit *Ascon. omnem Magistratum, cui pareret exercitus, prætorem appellarunt, quod reliquis præiret, vnde & prætorium tabernaculum eius dicitur, & porta prætoriana, quâ exire solet, & hodiè quoque Præfectus prætorio, item milites prætoriani, & cohors prætoriana.* & tamen scimus non minus edictum Prætorem proponere solere, ex quo ius diceret, ex eoque natum exinde edictum perpetuum, & partem magnam iuris nostri atque iudiciorum prætoriam esse, vocarique; vt mirum non sit sub vno